

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
Юрій БІДЗІЛЯ

« 30 » червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДРАМИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика драми» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність».

Розробник: *Ференц Надія Станіславівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Товт Ольга Олександрівна, кандидат філологічних наук, асистент кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української літератури**.

Протокол № 14 від 29 червня 2023 року

Завідувач кафедри Оксана КУЗЬМА

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	четвертий	п'ятий
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,9	восьмий	дев'ятий
	Лекції:	
	18	6
	Практичні (семінарські):	
	18	6
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: залік (усний)	Самостійна робота:	
	54	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика драми» є формування уявлення про історію розвитку теорії драми, її специфіку, видові і жанрові особливості.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК). Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність проведення досліджень на належному науковому рівні.

ЗК 12. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 13. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 4. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ПК 6. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ПК 7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ПК 9. Здатність планувати та управляти проектами; здатність до аналізу і синтезу; готовність забезпечувати науково-дослідний процес.

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПК 12. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика драми» є опанування таких навчальних дисциплін освітньо-професійної програми:

ОК 19. Теорія і практика літературної творчості.

ОК 25. Порівняльне літературознавство.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	ПРН 7
Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).	ПРН 13
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН 15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Теорія і практика драми»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здатний оцінювати досягнення теоретико-літературної думки.	ПРН 2
Розуміє загальні закономірності розвитку драматичного мистецтва.	ПРН 7
Уміти визначати художню своєрідність драматичних творів, використовуючи поняття і терміни літературознавства.	ПРН 13
Уміти аналізувати літературний і літературознавчий матеріал, здатний обирати оптимальні методи для аналізу лінгвістичного і літературного матеріалу.	ПРН 15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, модульна контрольна, оцінювання поточних знань, індивідуальне опитування, самостійне опрацювання теоретичних матеріалів, художніх текстів, виконання усних та письмових завдань та презентація результатів.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: відповіді на практичних заняттях, опитування, презентація, перевірка конспектів першоджерел.

Форма модульного контролю: тести, реферати, відповіді на запитання.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік (усна відповідь).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
7	7	7	7	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	9	40
Презентація	1	10
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота містить 3 теоретичних питання, 10 тестових завдань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, – це 20 балів за кожну правильну відповідь за теоретичну частину та 4 бали за кожне тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль проводиться у формі заліку. Форма проведення усна (відповіді на запитання).

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється з використанням кредитно-трансферної системи. В основу кредитно-трансферної системи оцінювання покладено модульне контрольне оцінювання та накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти у процесі навчання.

В УжНУ використовується така шкала відповідності оцінок за різними шкалами.

Шкала ЄКТС	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мін. бал - Макс. бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C			74-81
D			64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F			0-34

Оцінку «**відмінно**» (**90-100, A**) заслуговує здобувач, який усебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; уміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений із додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «**добре**» (**82-89, B**) заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, у тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «**добре**» (**74-81, C**) заслуговує здобувач, який загалом роботу виконав, але відповідає на заліку з певною кількістю помилок; уміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «**задовільно**» (**64-73, D**) заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи

заліку помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59, FX) виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (0-34, F) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

Критерієм успішного проходження здобувачем дисципліни є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компонента та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом.

Мінімальний пороговий рівень оцінки за кожним запланованим для освітнього компонента результатом навчання не може бути нижчим за 50 % від максимально можливої кількості балів.

Мінімальний пороговий рівень підсумкової оцінки з освітнього компоненту не залежить від форм і методів оцінювання та становить 60 % від максимально можливої кількості балів.

Залік складають здобувачі освіти, яких не влаштовує позитивна оцінка, виставлена за результатами модульних контролів, а також ті, хто отримав оцінку в межах від 35 до 59 балів.

Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою здобувача вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. З метою підвищення рейтингової оцінки здобувач вищої освіти, за бажанням, може скласти залік, результат якого визнається остаточним.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Теорія драми від античності до сучасного літературознавства

Тема 1. Драма в системі літературних родів. Специфіка драми. Драма і епос як форми освоєння буття: спільне і відмінне.

Тема 2. Формування драми, роль обрядово-культових дійств у розвитку драматичного роду. Особливості античної драми, види драми (трагедія, комедія, сатирівська драма). Античний театр. Теорія драми в античній естетиці. Основоположники античної драми (Есхіл, Софокл, Евріпід, Аристофан). Аристотель про специфіку трагедії і комедії.

Тема 3. Особливості драми епохи Середньовіччя. Загальна характеристика видів драматичного роду (містерія, міраклі, мораліте, літургійна, напівлітургійна драма, побутова комедія, фарс).

Тема 4. Драма епохи Відродження, її різновиди: героїчна, соціально-побутова, соціально-політична, романтичні, трагедійні хроніки, комедія. Скалігер, Сідні, Лопе де Вега про драму.

Тема 5. Зародження і розвиток драми в Україні. Теорія драми в давніх українських поетиках. Ф. Прокопович, М. Довгалевський про драму і її різновиди. Специфіка української драми, її жанрів (різдвяна, великодня, інтермедія, трагікомедія, міраклі, мораліте, вертеп).

Тема 6. Західноєвропейська драма епохи Просвітництва, її особливості. Боротьба проти класицистичної драми. Д.Дідро, Г.Лессінг про драму («Гамбурзька драматургія»). Нова драма. Гете і Шіллер про специфіку драматичної поезії.

Тема 7. Драма епохи Романтизму. Особливості трагедії честі і обов'язку (Ф.Шіллер «Підступність і кохання», «Орлеанська дівка»). Шеллінг про драму («Філософія мистецтва»). Жанрові концепції драми Гегеля.

Тема 8. Реалістична драма, проблематика, види, жанри. Українська реалістична драма. І.Франко про драму («Русько-український театр»). Леся Українка про європейську драму («Європейська соціальна драма в кінці XIX ст.»). М.Вороний про драматичне мистецтво («Драма живих символів», «Театральне мистецтво і український театр»).

Тема 9. Теорія драми в сучасному літературознавстві. Сучасний стан вивчення драми. Проблеми жанру в європейському літературознавстві. Історія і типологія драматичних жанрів. Проблема еволюції драматичних жанрів. Жанрові концепції Ф.Брюнет'єра, П. ван Тігема, П.Гернаді, Н.Пірсона.

Тема 10. Модерністська драма. До історії формування. Театр абсурду, ідей.

Тема 11. Родо-жанрові трансформації в українській драматургії кінця XIX – початку XX ст. Епізодія і ліризація української драматургії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
8-ий семестр				9-ий семестр				
Теорія і практика драми від античності і до сьогодення								
Тема 1. Драма в системі літературних родів	6	1	1	4	7			7
Тема 2. Формування і розвиток драми. Теорія драми в античній естетиці	9	2	2	5	8	1		7
Тема 3. Драма епохи Середньовіччя, жанрові особливості	9	2	2	5	8	1		7
Тема 4. Драма епохи Відродження. Скалігер, Сідні, Лопе де Вега про драму	9	2	2	5	8	1		7
Тема 5. Зародження і розвиток драми в Україні. Теорія драми в давніх українських поетиках	7	1	1	5	9	1		8
Тема 6. Західноєвропейська драма епохи Просвітництва	9	2	2	5	8	1		7
Тема 7. Драма епохи романтизму. Жанрові концепції драми Шеллінга і Гегеля	9	2	2	5	8		1	7
Тема 8. Реалістична драма, види, жанри. І.Франко, Леся Українка, М.Вороний про драму	9	2	2	5	8		1	7

Тема 9. Теорія драми в сучасному літературознавстві. Проблема еволюції драматичних жанрів	9	2	2	5	8	1		7
Тема 10. Модерністська драма. Театр абсурду	7	1	1	5	9		2	7
Тема 11. Родо-жанрові трансформації. Епізодія і ліризація української драматургії	7	1	1	5	9		2	7
Разом за семестр	90	18	18	54	90	6	6	78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теорія драми у праці Аристотеля «Поетика».	3	1
2	Теорія драми у працях Горація «Послання до Пізонів» та Нікола Буало «Мистецтво поетичне».	3	1
3	Формування драми. Античний театр.	3	1
4	Особливості класицистичної драми. Буало про драму.	3	1
5	Теорія драми у праці М.Довгалевського «Поетика. Сад поетичний».	3	1
6	Теорія драми в сучасному літературознавстві. Проблема еволюції жанрів.	3	1
Разом		18	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Українські літературознавці про драму. Праці про драму В.Гуменюка, Л.Дем'янівської.	10	15
2	Поетика драми у працях Н.Малютіної, Л.Мороз, В.Працьовитого.	12	16
3	Особливості драми у працях зарубіжних літературознавців Л.Залеської-Онишкевич, В.Ревуцького, Л.Рудницького.	12	17
4	Питання драматургії у працях І.Франка «Русько-український театр», Лесі Українки «Європейська соціальна драма в кінці XIX ст.».	10	15
5	Ознайомлення з працями М.Вороного «Текатральне мистецтво і український театр», «Драма живих символів».	10	15
Разом		54	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Електронне навчання в середовищі Moodle, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>, Google Meet.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ: Знання, 2011. 431 с.
2. Ференц Н. Основи літературознавства: посібник. Ужгород: Гражда, 2009. 424 с.
3. Ференц Н. Теорія літератури і основи естетики: навчальний посібник. Київ: Знання, 2014. 511 с.
4. Товт О. Історико-романтична драматургія Миколи Костомарова: монографія. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Івано-Франківськ: Місто НВ, 2022. 236 с.

Допоміжна література

1. Антологія модерної української драми / ред., упоряд. і авт. вступ. ст. Л. Залеська Онишкевич та ін. Київ: Видавництво Канадського Інституту Українських студій: Видавництво ТАКСОН, 1998. 533 с.
2. Арістотель. Поетика. Київ: Мистецтво, 1967.
3. Буало Мистецтво поетичне. Київ: Мистецтво, 1967.
4. Вакуленко Д. Сучасна українська драматургія, 1945-1972. Київ: Наукова думка, 1976.
5. Волошин І. Джерело народного театру на Україні. Київ, 1960.
6. Вороний М. Драма живих символів. Київ, 1989.
7. Вороний М. Театральне мистецтво і український театр. Театр і драма. КИЇВ, 1989.
8. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник / за наук. ред. О.Галича. Київ: Либідь, 2001.
9. Давидова І. Малі форми драматургії. Київ, 1966.
10. Дем'янівська Л. Українська драматична поема. Проблематика, жанрова специфіка. Київ: Вища школа, 1984.
11. Дідро Д. Парадокс про актора. Київ, 1966.
12. Красильникова О. Український театр початку ХХ століття. Київ, 2009.
13. Кудрявцев М. Драма ідей в українській новітній літературі ХХ ст. Кам'янець-Подільський: Оіум, 1997.
14. Кузякіна Н. Нариси української радянської драматургії. Київ: Радянський письменник, 1963.
15. Кузякіна Н. П'єси Миколи Куліша. Літературна і сценічна історія. Київ: Радянський письменник, 1970.
16. Лессінг Г.-Е. Лаокоон, або Про межі малярства і поезії. пер. Є. Попович. Київ: Мистецтво, 1968.
17. Михайлин І. Жанр трагедії в українській радянській драматургії. Харків, 1986.
18. Малютіна Н. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ століття: аспекти родо-жанрової динаміки. Одеса, 2006.
19. Мороз Л. Деякі особливості трагедії в українській драматургії II пол. ХІХ ст. *Фольклорна традиції і розвиток жанрів в українській драматургії ХІХ – поч. ХХ ст.* Київ, 1986.
20. Франко І. Русько-український театр (драматична література в Україні). Зібрання творів: У 50 т. Київ, 1981. Т. 29.
21. Перепелиця П. Український водевіль ХІХ ст. Київ, 1965.
22. Степанова А. Особливості трагікомічного пафосу та специфіка змішаних жанрів у драмі. *Актуальні проблеми вивчення літературних родів.* Д.: Видавництво Дніпропетровського університету, 2000.
23. Ставицький О. Українська драматургія початку ХІХ ст. Київ, 1964.
24. Сулима М. Українська драматургія ХVІІ– ХVІІІ ст. Київ, 2005.
25. Теорія драми в історичному розвитку. Хрестоматія. Загальна ред. та передмова О.І. Білецького. Київ, 1950.
26. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ ст. Івано-Франківськ, 2002.

27. Хропко П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст. Київ, 1972.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. URL: <https://www.biblioteka.uz.ua/>
2. Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
3. Наукова бібліотека УжНУ. URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Репозитарій УжНУ. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>